

MAGYAR KURIR

Indult Bétsból, Pénteken Oktober' 4-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Ezen napokban ilyen megjegyést lehet olvasni némely Párisi levelekben: *Le-Normant* nevű könyvnyomtatónál egy új könyvet adott ki *Cha teaubriand* úr 300 nyoltzadrét levéllapokon, a'melly egy, egyenesen a' Ministerek ellen intéztetett gunyolódás (*pasquillus*). Mint halljuk ezen könyvre réa tette a' kezit a' politzia. A' titulusa ez: *De la Monarchie selon la Charte* (A' Constitutzió szerént való Monarkhia).

September 1-ső napján ilyen Királyi Parantsolatot hirdetett ki a' Monitör a' mindjárt nevezett írora nézve: —

„Lajos, isten' kegyelméből, etc. etc. Minekutánna *Vice-Gróf Cha teaubriand*, egy nyomtatásban kiadott munkájában kétségbe hozta a' mi személyes akaratumkat, melyet mi az ezen hónap' 5-dikén (az utóbbi képviselői kamarának eloszlattatására nézve) kiadott végzésünk által kinyilatkoztatunk, ezen tekintetre nézve mi megparansoltuk és parantsóljuk, mint következik: *Vice-Gróf Cha teaubriand*, mátfogvást megszűnik a' mi Státus ministereink közzé tartozni. Költ a' mi kastélyunkban a' Thüillériában, September 20-dikán, az idvességnek 1816-dik, országlásunknak 22-dik esztendejében. —

„Lajos.

„A' Király' parantsolatjára, *Hertzeg Richelieu*, a' Ministeri Tanács' előlülője.

Némely *Londoni* újságok, milyen a' *Kurir* és a' *Times*, kik a' Frantzia országi

Ultra-Royalistáknak (vagy a' Több-mint Royálistáknak) eleitől fogva pártjokat fogták 's örökké ezeknek magokviseletét magasztalták, most természetszerént nintsek megelégedve XVIII-dik Lajos Királynak Sept. 5-dikén kiadott végzésével, mellynek éppen az a' legfőbb célja, hogy azok, a' kik tavaly magokat a' több-mint-royálistaságban megkülömböztették, a' jövő November' 4-dikén öszszegyülendő törvényhozó kamarából kimaradjanak. A' nevezett Ánglus újságok igen nagyon hékételenkednek a' Frantzia Királynak ezen végzéséért, és mint minden egyébbel, a' mi nekik nem tetszik, tselekedni szoktak, úgy festik ezt is le, mint a' Bonapartisták 's mint a' Jákobinusok' munkáját. Azt erőssíti a' *Times*, hogy a' Párisi nép már úgy nézi ezt a' Királyi végzést, mint az Ex-Császár' vissza jövetelének bizonyos előpostáját. A' Kurir pedig oly Párisi leveleket bortsátott a' közönség' eleibe, mellyek a' Frantzia Király és az ő Ministerei ellen igen ellenséges kifejezéseket vagy nyilatkoztatásokat foglalnak magokban, azt is erőssítvén, hogy a' Királyi Princzek és Princznék ezen tárgyra nézve a' Királlyal meghasonlottak volna, 's minden iparkodásokat arra fordították, hogy a' departamentekhez való befolyások által, a' választók' voksaiknak többségét az Ultra-royalistákra vezér elhessék, azaz, ilyen Ultra-royalisták választathassanak az ő képviselői kamarának tagjaivá; a' melly célnak elérhetésére mind el is utaztak Párisból a' nemesek a' magok departamentjeikbe.

Lilleben ilyen katonaparantsolatot birtettek ki Sept. 16-dikán: — “ A’ mellett a’ megújított parantsolat mellett is, melly által a’ reguláris seregek megintettek, hogy a’ város’ tsendességének háborgatásától szünyenek meg, tegnap tsakugyan ismét veszedésre adott alkalmatosságot egy vendégség, mellyet az *Északi* departament’ Huszár tisztei és altisztei, a’ *Vendei* departament’ Légiójabeli tiszteknek és altiszteknek adtak. A’ katonasoztály’ Kommandánsa ítélőszék’ eleibe fogja állítani azokat az altiszteket, kik magokat a’ nemzeti őrseregbeli katonaságuk ellene szegezték és arra kardot huztak: hanem, hogy az e’fele zenebonák jóvendőre nézve is meggátoltattassanak, megparantsoltatik az Al-kommandánosoknak, hogy olyan társaságoknak (vendégeskedéseknek) tartatását, mellyekben a’ vétkes tselekedeteket a’ részegség nevelni szokta, többé meg ne engedjék. — “ *Jumilhac*, a’ 16-dik katonasoztály Kommandirozó Generalissa.

A’ napokban sokat irtak az újságok arról, hogy a’ Frantzia Ország’ béli anyaszentéglázat’ illető kérdések *Rómában* már tsaknem egészszen eligazittatva volnának. Most ellenben azt írja a’ *Journal General*, hogy mind ezek nem igazak.

Commercy városából (*Lotharingiában*) Sept. 15-dik napján így irtak: — “ Ide sok Prussiai tisztek gyülekeztek néhány naptól fogva, a’ kik nem tartoznak az itt lévő Prussus őrző sereghez, és a’ mint halljuk hadi tanácsot tartanak. Mi semmit nem akarunk írni azon hírekről, a’ mellyek ezen hadi tanácsra nézve keringenek; inkább akarjuk azt elvárni, hogy magok a’ Prussusok mit fognak rolla kibírdetni.”

Azt a’ *Brayer* nevű Generalist, a’ ki 1815-ben Mártziusban a’ *Lyoni* őrző seregnek nagyobb részével *Bonaparténak* eleibe ment, s *Marschal Macdonáldot*, a’ ki az ő tselekedetét ellenzette, azzal fenyegette, hogy őtet a’ városból kibotsátani nem fog-

ja, egy hadi ítélőszék által Sept. 18-dikán, minthogy niats jelen, per *Contumaciam*, halálra ítélte.

Most már a’ Generalis *Decaïn* perét fogják elő venni, a’ melly lefolyván azután még tsak a’ Generalis *Grouchy*, *Savary*, és *Amilth* perek leszen hátra, s ezeknek elvégződéseikkel mind azoknak az embereknek *Contumacialis* pereiken által estek a’ Frantzia ítélőszékek, kik a’ Király’ 1815-ben Julius 24-dikén költ végzésének 16 szikkelyében megneveztetve voltak.

A’ *Londoni* Kurirban egy levél találatik, a’ melly szerént *Abbé Vinson* tsak hamar azután, hogy a’ fenyítő politziai ítélőszék ellene a’ már tudva lévő ítéletet kimondotta, nagy boszszontatást kéntelénített kiállani a’ néptől, melly az ő szállítására bérontván, azt egészszen feldulta-fulta hogy őtet megtalálhassa, úgy kiáltozván mint a’ revolúziós időben szoktak volt: *Le Abbé Vinsonnal! Le a’ siphával!* —

Az inzinér *Monier* ellen való főbb vád, kiről közlelbbi levelünkben irtuk, hogy most foly a’ Párisi Esküdtek’ ítélőszéke előtt a’ pere, abban áll, hogy ő a’ *Vincennesi* erősségekről titkon rajzolatot készített s arról is plánumot csinált, hogy miképpen lehessen az erősséget, és az abban találató nevezetes fegyveres házat, tsak valamelly véletlenül való meglepés által elfoglalni, melynek végrehajtatását ő úgy gondolta lehetségesnek lenni, hogy a’ kútakba méreg vettétvén, az alatt, míg a’ katonák fejei a’ méreg miatt megzavarodva lennének, a’ várba bérontani s az őrző sereget fegyveréből kivetkeztetni lehetne.

Sept. 10-dikén a’ külföldi hatalmasságoknak küldöttjei és követjei udvarlást tettek a’ királynak. Ez audientzia alkalmatosságával az *Austria*’ részéről Párisba küldött eligazító két biztosok is, ugymint *Báró Podmaniczky* József, és *Báró Puffendorf* urak nem külömb az Orosz, és Prussus biztosok is Ő Felsége eleibe vezettettek vala.

Párisban Sept. 17-dikén 7 óra tájban a' Palais Royal nevű épület szomszédságában egy pénzváltó boltban valámi siránkozó lármát hallottak. Oda az Sietvén emberek, látták, hogy a' bolt' tulajdonosa verekedik, egy gyilkossal, ki őtet már három késszúrással megsebesítette vala. A' gyilkos látván hogy a' büntetést el nem kerülheti, lenyelt egy kulcsot, melly oly mélyen megakadt a' torkában, hogy egynéhány óra telt benne, míg ki húzhatták onnan. A' gyilkos, miut látszik, esmerője volt a' pénzváltónak, 's ezt egész a' mult estvén kérte arra hogy pénzel segítené őtet, végtére pedig, hogy meghálhasson nálla. Háló helyt engedett is neki a' pénzváltó a' székeken, de ő reggel ismét megújította a' maga kérését 's 2000 frankot kívánt. A' pénzváltó ezt egyenesen megtagadván, ő osztán megtámadta a' pénzváltót. Mondják, hogy a' késen kívül két pisztolyt, puskaport és golyóbisokát is találtak nálla. A' pénzváltó sebei ugyan nem tsekélyek, de halálosoknak lenni mégis nem látszanak.

A' mult hónap utolsó felében egy, a' Sequana és Marne departementben fekvő Poligny nevű falúból való parasztot megtámadott egy rajméh, három gyermekeivel együtt. A' paraszt szántott kiinn a' mezőn, egyszer tsak oda terem 's rá rohan a' szántó lovaka a' raj méh. A' paraszt gyermekeivel együtt le akarván azokról hojtani, ő reá 's gyermekeire szállottak a' méhek 's megszaporodván oly dühössen öszve tsipkedtek, hogy egy gyermeke és két lova a' sok méh szúrás miatt meg haltak. Ő maga az apjók is rettenetes módon öszsze martzongoltatott.

Közép-Tenger.

Párisban oly hírek terjedtek el ezen tengerről, hogy az Adriaticum tengeren egy 15 linea es 6 Frégát hajókból álló Török sereg mutatta légyen meg magát.

Már megjött az Algíriai tengeri verekedésről, Londonból a' hivatalszerént való, úgy nevezett rendkívül való tudósítás. Van intézve Lord Exmouthtól az Admiralitás' Titoknokjához John Croker. Wilsonhoz. Sept. 14-dik napján estvéli 9 órakor érkezett-meg Londonba. Kiadták 15-dikben estve. A' foglalatlja ez: —

„A' Queen-Charlotte nevű linea hajón, az Algíriai öbölben Augustus 28 - dikán, 1816. — “ Uram! Életemnek, mellyet egészen hazám' szolgálatjára szenteltem, minden külömbkülömbféle történetei között, egy sem gerjesztett bennem oly örvendező és háládatos érzékenységet, mint a' tegnapi. Annak tudása, hogy az ember az isteni gondviselésnek kezeiben, azon alázas eszközöknek egygyike lehetett, mellyekkel az isteni gondviselés egy kegyetlen országlószéknek a' józan okosságra való vizsztatérisében 's a' rabszolgaság' rettenetes sistemájának örökre való semmivételezésében élt, lehetetlen hogykiapadásnélkül való örömfő gyanánt ne szolgáljon mind azoknak, a' kűtkik olyan szerentsések valának, hogy ezen munkában részcsűlhettek. Ezen érzékenység által buzdittatván engedelmet kérek arra, hogy Uraságtoknak ahoz a' tökéletes győzelemhez, mellyel tegnap Aug. 27-dikén a' mi hajós seregünknek hērősi iparkodásai Algíriának megtámadásában megkoronáztattak, szívenyszerént szerentsét kívánjak, 's ennek szerentsés *resultatumát*, a' mai napon aláiratott békességet, Uraságtoknak béműtassam. E' szerént, ez az igazságos hadakozás, a' melly tsak két napokig tartta, a' legfényesebb győzedelmeskedés, 's Anglia' és az ő Szövetségesé a' Belgiumi Király' békességének olyan principiumokszerént való megkésztetése által végződékél, mellyet a' mi Királyunk' ő Felsége' Országlószékének hóltséssége a' meggyőzetterítettnek eleibe irt, 's az elintézett eszközök által végre hajtattott. Ngy Közönrítel tartozom az ő Felsége Ministereinek is azon

Bizodalomért, melyet bennem helybeztettek 's azon tiszteletért, melyet érántam bizonyítottak. Ők minden segítő eszközöket tsudáraméltó sebességgel összszeszerkeztettek, a' mellyeket kívántam. Még száz napok el nem teltek vala azólta, hogy én (az előbbeni alkalmatossággal) *Algiria* mellől eltávoztam vala a' nélkül, hogy a' *Bonai* gonoszságokrol valamitt tudhattam vagy tsak megsajdithattam volna. Ezen 100 napok alatt a' vezérlésem alatt lévő hajós sereg fegyvereit lerakta, egy más hajós sereg felkészítetett, hajós emberekkel megrakatott, és, noha az ellenkező szelek miatt elkésett is, tsakugyan még is boszszút állott a' mi nemzetünkön elkövetődött gyalázatért. Adta volna az Isten, hogy ezen szerentsés *resultatum* mellett ily sok derek vitézeinknek 's megkülömböztetett virtusokkal tündöklő tisztjeinknek, kik, mint a' legnemesebb *héroismus*' áldozatai, elbullottak, bánkódnom ne kellene. *Gibraltárból*, a' hol fájdalom! négy napokig kellett az ellenkező szelek miatt késedelmeznem, Augustus 14-dik napján indúltam-ki. A' hajós sereg, melynek ugyan semmiben semmi fogyatkozása nem vala, *Gibraltárnál* még öt tsajkakkal nevelte a' maga erejét. Seregeinket legjobb buzgóság elevenítette, 's oly reménség által tapláltatunk, hogy 3 napok alatt *Algiria* mellé megérkezhetünk. De ismét ellenkező szeleket kaptunk. Én azért kívántam volna nagyon sietni, hogy *Gibraltárból* való kivezésémkor értésemre esett, hogy az ellenség számos seregnek összszegyűjtésében foglalatoskodik, 's az *Algiria* városa mellett két oldalról levő, és a' *Moló*' tsúttsántlévő sántzokat is, erőssíti. Féltém, hogy a' *Dey* azt is, hogy én éppen ezen a' ponton akarok próbát tenni, éppen azon az úton meg fogja tudni, mellyen a' mi ellenetétetődő expedíziókról tudósítottam vala. Ezt a' hírt elindulásunk után az első napon a' *Prometheus* hozta vala meg hozzám, mellyet azért küldöttem vala el előre, hogy a' mi Kon-

zulunkat *Algiriából* valami módon eihozza. —

„*Dashwood*, a' *Prometheus*' Kapitánya, a' Konzul feleségét és leányát, a' kik *Aliszt* rubát vettek-fel, igen nagy bajjal ki is szabadította, hanem egy tsajkát hátra hagyvan, hogy a' Konzulnak egy kised gyermekét is felvegye, 's a' gyermek egy kovárkában 's egy seb orvos által kísértetve már valósággal meg is érkezvén, ekkor szerentséflenségre elkiáltotta magát, 's ily módon elárulvan magát, a' seborvossal 's három alkormányosokkal egyetemben a' városba visszavitetett 's a' rabszolgák' közönséges házába téletett. Más nap tsakugyan vissza küldötte azt a' *Dey* a' hajóra; a' melly tselekedetét én, minthogy ez, az ő emberiségének égyetlenegy bizonyosága, el nem halgathattam.

„Kapitány *Dashwood* hozta-meg hozzám azt a' hírt: hogy az ország' belső részeiről 40 000 emberek hivattattak volna össze *Algiria* városához; hogy a' város, 's a' part' sántzai, a' tsajkákön, egy szóval mindenütt nagy szorgalmatossággal tetetnek minden készületek, mellyek a' városnak a' tengerfelől való oltalmaztatására szükségesek. Mikor Kapitány *Dashwood* *Algiriában* járt, így szollott hozzám a' *Dey*: — „Én jól tudom, hogy az Angliai expedízió *Algiria* ellen czéloz. Igaz-e ez? — A' Kapitány így felet: — „Én e' felől tsak annyit tudok, mint maga a' *Dey*.“ — Tsak is az újságókból tudta mind kettő, a' mit tudott. —

„Az *Algiriát* badi hajok mind a' kikötőhelyben állottak valami 40-nig való apróbb hajokkal egyetemben, mellyekre ágyuk és mozsarak voltak kiszegeztetve; némelyiket ekkor fegyverkezették. Magát a' mi Konzulunkat, szoros fogságba záratta vala a' *Dey*, és azt mondotta, hogy ő sem ennek sem egyéb tisztjeinknek, kik a' *Prometheus*' tsajkájáról fogságra vitettek vala, életjékért nem váial kezességet, meg sem halgat senkit, ha szoll is érettek valaki. Egesz Aug.

26-dikáig nem közelíthettünk az ellenkező szelek miatt *Algiria* mellé; 27-dikben reggel jelent meg hajós seregünk a város előtt, de ekkor sem olyan közel, mint én kívántam volna. A 'Régens Princz' kívánságával egy tsajkát küldöttem el. A' tisztnek, kitől izenetemet elküldöttem, a' vala eleibe adattatva, hogy a' válaszra két vagy három órát varokozván, akkor térjen vissza. A' kikötőhely' kommandánsával a' *Molónál* találkozáván, ennek azt mondotta említett tisztünk, hogy neki egy óra alatt választ keli kapni. — „El lehetetlen“ — így felelt a' kommandáns. — Erre azt mondotta a' mi tisztünk, hogy ő csak két vagy három órát varokozhat. — „Elég leszen kettő“ — így felelt a' kommandáns.

„Ezen idő alatt kedvező szél fúván, bésegítette hajós seregünket a' kikötőhely' szaja előtt lévő öbölbe; tsajkáink és egyéb apró hajóink tsatazáshoz készítettek magokat; két órákor kiérkezett a' tisztünk, s jeladások által tudtomra adta távulról, hogy három óráig híjába várta legyen a' választ. Én azonnal kérdést tettem jeladások által, hogy kész-e az egész sereg a' tsatának elkezdéséhez? s oly választ kapván mindenfelől, hogy mindenek készen állanak, a' *Queen-Charlottával* azonnal előre evezten; minden hajók követtek, s' kiszabott helyeikre eveztek. Az Admirális hajó (a' *Queen Charlotta*) a' *Moló'* tsútsától 50 yardnyira (25 ölnyire vetette ki vasmatskáit. Még ekkor egy lövés sem tétetett vala, és én hinni kezdettem vala, hogy végezetre tsakugyan réajok fog a' Dey az eleibe tétetett kívánságra állani. Mely tsendesség uralkodott. Ekkor a' *Molórol* egy s' az északra álló ellenséges hajókról is két lövések történvén, ezekre a' *Queen-Charlotta* is tüstent felelt. Így kezdődött el leghevesebben, és legjobban czelzett lövöldözéssel, egy olyan ágyúzás, a' milyent tsak valaha valaki valamely tengeri verekedésben láthatott. Delutánni 3 óra előtt egy fertállal

kezdődvén, egyformájú heveséggel tartott 9-ig; ekkor egy keveset tsendesedvén tizenkettőfélkor egészen megszűnt mind két részről. —

„Oly pontossággal és sebességgel elfoglalták hajóink a' tsatazás' elején helyeiket, hogy felyül haladtak varokozásomat. Ennek nagyobb ditsősséggel és buzgósággal Angliának zászlója soha nem védelmezettett. Én abból, a' mi a' magam' szomszédságán kívül történt, telyességgel semmit sem láthattam; de egészen megféleltek tisztjeim az én bennük helyhezett bizodalmanak; azt, hogy kihendelt helyeiken pontosan megjelentek, abból a' munkából tudom, melyet golyobisaik által az ellenség sántzai és bástyái ellen elkövettek. Azt is nagy gyönyörűséggel vettem eszembe, hogy a' Belgiuni hajós sereg' vezére Vice-Admirális *Van-der-Capellen*, melly nagy pontossággal elfoglalta a' helyet, a' hova rendeltetve volt, s' tüzeltetett az ellenség' oldalfelel lévő sántzaira, a' szerént, mint megígérte vala, hogy azok ellen bennünket oltalmazni fog, mint-hogy az, hogy őtet is éppen a' *Moló'* eleibe állíthassuk, nem volt elég helyünk. —

„Nap' lementé fele hozzám küldvén Admirális *Milne*, jelentette, hogy nelly nagyon vesznek az emberek az *Impregnable* nevű lineahajón, és hogy már 150 emberek ölettetek vagy sebesedtek meg rajta. Egy Fregátot kért, hogy az ellenség' tűznek egy részét vonnyael rolla. Én a' *Glasgowot*, a' melly mellettem állott, bozzá rendeltem, hanem az ágyúzás miatt a' szél eltsendesülvé lévén a' *Glasgow* nem juthatott el oda, a' hova kellett volna; tehát Hadnagy *Flemmingnek* parantsoltam, hogy az *Explosion* nevű gyújtóhajóval mennyen éppen a' *Moló'* tövibe; hanem olyan izenetet vévén a' Vice-Admirálistól, hogy ő úgy itél, hogy fogatosabb lenne ha a' nevezett gyújtó hajó éppen a' tűznek ily nagyon kitetetté lévő lineahajóval szemben álló batéria' tövehöz evezne, tehát újabb rendelé

seket tettem, a' mellyek végre is hatlaltak. Egyszersmind a' felől is tudósítottam a' Vice-Admirálist, hogy sok *Algiriai* hajót lángolni látok' s az *Algiriai* egész hajós sereget az elenyészéshez közel lenni szemlélem, melyhezképpest, minthogy ilyen módon az előmbbe adatott rendelésnek egy részét végrehajtatva lenni tartom: tehát már most hajóimat vissza akarom vonni, s kívánom, hogy ő is úgy tselekedjen azokkal, mellyek ő alája tartoznak. —

Ezen isatározás alatt rettenetes történetek fordultak elő, de a' mellyeket én most le nem íratok; képzelni lehet, hogy mi tésoda dolgokat tettek azok a' hajók, mellyek hozzánk ily közel égtek. Sokaig ellentállottam a' hozzám közelebb lévő embereink' sürgetéésnek, a' kik azt kívánták, hogy egy hozzáuk 50 ölyviré álló ellenséges Fregátra felmászhassanak. Végre engedtem a' Májor *Gosset* kívánságának, hogy a' vezérlése alatt levő *Minázókkal* próbát tessen. Tíz minútát alatt lángolt az ellenséges Fregát. Ehez egy nagy tsajkán közelítettek a' *Minázók*. A' 8-dik számú rakétáshajónak egy kormányosa, egy igen tüzes ifjú, hogy a' tsajkát segítse, ennek ő is utánna ment; még pedig parantsolat ellen. Ez halálos sebet kapott, s' egy bátyja, 9 közemkerekkel egygyütt elesett. A' nagy tsajka, sebesebben evezvén, tsak 2 embert vesztett. —

A' hozzám közelebb lévő ellenséges batteriák, minthogy egészszen özszerontatva volának, 10 órákor már megszűntek vala ágyuzni. Mi, hogy a' puskaport megkiméljük, az egygyenként való ellenséges ágyúzásra tsakugyan még is megfelelünk, tsak lassanlassan szüntünk-még tüzelni. Egy bátyja, melly a' városhoz legközelebb esik, tsak a' hova a' mi ágyuink el nem szolgálhattak, az egész verekedés alatt meg nem szűnt hajóinknak golyobisokkal és bombikkal alkalmatlankodni. Előre való vigyázásból tsak azt obajottam még, hogy az a' szél, melly ezen kikötőhelynél a' pártrol a' tengeferéle minden éjtzakanként fujni szokott,

most is elkezdjen fújni; nem is tsalt meg kívánságom. Ez az idő elérkezvén minnyájunk két kézre dolgoztuak hajóinknak kifelé való vontatásában, s a' mondott szélnek segedelmével véghez vittük, hogy éjféli 2 órákor már oly távol voltunk a' pártrol, hogy az ellenség' ágyui nem szolgáltak hozzáuk, minckutánna 12 egész órákig meg nem szűnő munkában lettünk volna. Apró ágyushajóink és a' *Congrén* rakétássaj is oly módon részesültek ezen napnak ditsőségében, mincktsak lehetett; ezek valának azok, mellyek az ellenségnek a' kikötőhelyben lévő minden hajóit meggyújtották, azt az egy Fregátot kivéven, melyről feljebb emlékezünk. Ezen hajóknak elégeése rettenetes tűzjátékul szolgált a' nézőknek. — (A' többi a' jövő kedden következik).

B r a s i l i a.

Kezdenek néminémű világosságot nyujtani a' közönséges levelek azeránt, hogy mi okozta azt, hogy az a' néhány ezer emberekből álló expeditzio, mellyet a' Portugallus országlószék *Rio-Janeiroból* a' *La-Plata* bal partján lévő tartományoknak elfoglalására esküldött vala, miért állapotodott-meg *Sz. Katalin* szigeténél. Ezt az okozta, hogy *Angliából* *Commodore* *Bowles* ellenző nyilatkozatást vitt oda, és ha szintén 4 napokkal érkezett is meg *Rio-Janeiroba* az után, hogy az expeditzio a' *La Plata* felé elindult, tsakugyan azonnal sebes postahajót küldött-el az Országlószék, a' melly a' hajókat beérvén, félbe szakasztotta, vagy elvégezte ezt az expeditziót.

Északi Amerika.

Innen ilyen tudósítást adtak ki a' *Londoni* újságok: — "Úgy látszik, hogy ezen szabad Státusok' Országlószékének kedve van ahhoz, hogy segítse a' Déli Amerikai Patriótákat, pedig ez ellenkezik ezen országlószéknek régenténebbi nyilatkozatásával. Az úgy nevezett *National Intelligen-*

cer (pedig a' melly újságlevél örökké az Elölülőnek értelmszerént szokott beszélle-
ni) azt jegyzi-meg, hogy azok a' pohárkö-
szöngetések, mellyek most ezen Státusok-
béli vendégségekben 's egyéb társaságokban
előfordúlnak, nyilván mutatják, hogy melly
nagy részvétellel és szívélléssel nézze a' Co-
lumbiai nép a' Déli Amerikai tusakodásokat.
Az Északi Amerikaiak' kívánsága a' függet-
lenek, ügyének győzedelmeskedhetése eránt
oly kitettző, hogy mi nem tudálkoznánk
azon, ha ez a' tárgy, más egyéb fontos kör-
nyűllállások között, a' közelébbi gyűlés al-
kalmatosságával a' Congressus' figyelmetes-
ségét is magára találná, ez vagy amaz szín
alatt, vonni. Erősítik, hogy a' Déli Améri-
kai veszekedések bizonyos tekintetben
azokkal hasonlítottatbnak össze, mellyek
az Északi Amerikaiak' függetlenségét ma-
gokután vonták, ámbátor a' Déli Améri-
kaiakra nézve kérdésben foroghat az, hogy
valyon fennállhatna-e az ő szokásaik mel-
lett a' Respublikai országlás?"

Ney-Yorkból Aug. 1-ső napján írják:
„Azt mondják, hogy egy *Colden* nevű ne-
vezetes prókátor azon városban, és kapitány
Bunker a' Fulton nevezetű levélhordó Gőz-
tsajka' kommandáusa, magokban feltették,
hogy a' most nevezett gőzzel hajtató tsajká-
val az Oceánuson keresztül egész Angliá-
ba, onnét pedig az Orosz birodalomba ha-
jókázzanak. Minthogy ez a' postatsajka oly
erőssen van épülve, mint akármí korvetha-
zó: a' legnagyobb tapasztalású hajósok is

nem kételkednek feltett czéljoknak végbe
vitethetéséről. Melly gyönyörű tünemény
leszen ez mi reánk nézve, úgy mond ennek
hirdetője a' *Columbian* nevű újságlevél, ha
a' legelsőbb gőzzel hajtató hajóval Ameri-
kaiak utazzák az oceánust keresztül! Más
ugyantsak Ney-Yorki újságlevél szerint,
ezen gőztsajka indulására Sept. 1-ső nap-
ja volt meghatározva.

Orosz Birodalom.

Az Orosz Birodalomban uralkodó Gő-
rög Valláson lévő lakosok között, 1814-ben
643,388 férfi, 584,689 asszonygyermek
születtettek; megholtak 448,56 férfi,
390,261 asszonyemberek; következésképp-
en, 390,255-tet többen születtek, mint
sem meghaltak. Házasságra léptek 309,644-
en. A' megholtak között ketten 145 és
150 -, nyoltzan pedig, 125-től fogva 130
esztendőtt éltek.

A' *St. Petersburgi* újság August 30-dí-
kán írja *St. Petersburgból* ugyan azon hó-
nap' 28-ikáról: hogy a' Megvilágosodás' Mi-
nisterének, valóságos titkos Tanácsosnak,
Grof Rasumowskijnak kérelmét elfogadván
a' Császár ő Felsege őtet a' szolgálatjából
elbocsátani méltóztatott, egyszersmind meg-
parantsolta, hogy a' megvilágosodás' más új
ministerének kineveztetéséig, az idegen val-
lások' lelki dolgának Fő igazgatója, titkos
Tanácsos *Hertzeg Golizyn* lépjen annak hi-
vatalába.

- Okt. 1-ső napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 321 1/4 forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.
Okt. 2-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 319 2/3 forintot,
— egy Császári aranyért 14 fl. 53 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt.
Okt. 3-ik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 317 3/4 forintot, —
egy Császári aranyért, — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Az egygyik előbbeni M. Kurirban kiadott, 's a' Szegedi tanuló ifjuságnak a' Magyar nyelv eránt megmutatott buzgóságáról szöllő tudositáshoz hasonló példát olvasunk a' Posonyi deák-njságlevelekben; ugymint az oda való Kir, Fő Gymnasiumban tanító Sz. Benedek szerzetéből való P. P. Professoroknak valóban minden ditséretre méltó igyekezeteket, a' kik, akarván a' tanuló ifjuságba minél mélyebben beoltani a' hazai nyelv' tanulása eránt való szeretetet, a' Haza' históriáját magyar nyelven adták elő minden tanítványaiknak, kik azt ugyan azon, hazai nyelven tanulni kéntelenítették.

Árva Vármegyéből Podvák nevetű faluból azt írják, hogy azon a' vidéken a' farkasok oly vakmerő bátrak, hogy már ezen időfájban nem tsak a' marhát hanem az embereket is megtámadják' és széjjel tépik, hihetőképven a' szomszéd vidékekről gyülekezvén oda öszve. De reménylhetni, hogy az oda való Járásbeli Fő szolgabíró Urnak, azok' kiirtattatásán való iparkodása véget vet nem sokára azok' pusztításának.

Egy bizonyos, nem régiben kijött könyvetkének pontos felszámolása szerint, a' zsidóknak száma Európában 13 millióra telik.

Nem politikai dolgok.

A' Frantzia revoluzio előtt élt *Poitou*-ban egy *Pontet* nevű nemes ember, a' ki a' maga szomszédjával törvénykedni kezdett tsupa gyűlölségből 's kívánta őtet megbuktatni. A' processust azonban *Pontet* elvesztette. Tsak hamar azután megbékélt a' volt ellenségével oly módon, hogy a' maga leányát neki házasságba adta. Egy a' barátjai közül e' tselekedetét szemire hánytta, ezt mondván nékie: „Soha se' tartottam volna oly gyávanak az urat, hogy még a' leányát adná oda néki feleségül.“ De *Pontet*, a' más kárán örvendő tséltsap, el-

mosolyodás közt kezeit nyomogván így felele néki: „Ne gondoljon tsak vele az Ur! Az a' leány tsupa ördög, ki engem' szászor is nagy baragba ejtett 's szívemet tördelte; de nekem tartós életem van. A' mi pedig amant (a' vejét) illeti; őtet az a' furia bizonyosan a' sirba truttzolja, míg mielőltte a' menyegzői tsizmája elkopik. Ezt bátran elhiheti az ur!“

Egy, *Chosroes Parvis* nevű, *Persia*i *Schach* egy ménlóra felült a' lovaglás végett, azonban egy kengyelszij elszakadt alatta, melly miatt ő le esett a' lóról; ezért a' lovász mesterének elkellött volna a' fejét vesztetni; de ő hamarjában e'képpen találta fel magát: „Uram! te ugymond, a' Fő ura vagy az embereknek; ez, a' ménló, a' Fő ura a' lovaknak; hát lehetséges-e, hogy egy kengyelszij el neszakadjon, midőn azt két oly hatalmas uralkodóknak ereje nyujtja széjjel, mint a' millyenek ti vagytok?“ Ez a' találmanys felelet megnyihítette a' *Chosroes* felhevült elméjét; 's a' lovászmester meg tartotta annál fogva az életét.

I. Makszimilian Császár (meghalt 1519-ben) igen vidám, elmés és emberszerető uralkodó volt. Egykor betegségbe esvén, néhány orvosokat hivatott egyenként, magához, és mindégyiktől azt kérdezte: „*Quot?*“ (hány?) — azt akarván megtudni, hogy kinékkinek hány betege halt légyen meg azok közül, a' kiket orvosolt? Az orvosok nem értvén, mit akar ő azzal a' szóval jelenteni, szégyenülve tsak lopódtak ki a' szobájából. Az utolsó közülök, kit ugyan azon módon megkérdezett vala a' Császár, feltatálta magát úgy, hogy az ő hosszú és széles szakállát jobb kezibe fogta, 's azt felelte néki: „*Tot*“ (annyi). Az orvosnak ezen elmés bátorsága, megteitzet annyira a' Császárnak, hogy őtet maga első orvosának tette.